

Consultatie Concept-wetsvoorstel Doelmatigheid MBO

Voorstel over advies SOS Vakmanschap over wetgeving (macro-) Doelmatigheid MBO

Datum: 15-7-2013

Deze reactie van SOS Vakmanschap¹ betreft de positie van opleidingen voor kleinschalige specialistische beroepen. Het gaat dan om kleine unieke opleidingen, met doorgaans slechts één of twee opleidingslocaties in Nederland en jaarlijks hooguit enkele tientallen studenten. In de memorie van toelichting komen deze opleidingen marginaal aan de orde. Op pagina 9 blijkt waarom: “Het tijdig melden van het stoppen van opleidingen zorgt ervoor dat opleidingen, waaronder de kleinschalige opleidingen die uniek zijn voor de regio of het land, niet ongemerkt kunnen verdwijnen”. Een tijdige bescherming van deze opleidingen biedt dit echter niet, want vrijwel gelijktijdig met het moment van melding vindt informatieverstrekking plaats (open dagen, folders, voorlichting aan decanen en op scholen voor voortgezet onderwijs). Zowel bij melding van starten als van stoppen zal een periode van de nominale opleidingsduur + één jaar nodig zijn om effectief een complexe operatie uit te voeren tot afstemming van opleidingen of afbouw van een opleiding. Bij kortere perioden is een driejarige opleiding al twee jaar in afbouw als het stoppen daarvan gemeld moet worden. Met andere woorden, dit is het paard achter de wagen spannen.

Een andere vorm van overheidsregulering voor behoud van kleine unieke opleidingen is een licentiesysteem. Zoals de regering op pagina 17 van de memorie van toelichting vermeldt ontbreekt vertrouwen hierin, maar zullen er pilots worden uitgevoerd om de noodzaak voor een wettelijke verankering van een licentiesysteem te achterhalen. De vraag stellen betekent de vraag beantwoorden: als er geen wettelijke grondslag voor een licentie is, is er geen licentiesysteem. Het is onmogelijk om via een pilot aan te tonen dat iets moet komen, wat er niet is.

Voorts is van belang om na te denken over de verplichting die onderwijsinstellingen krijgen om hun voornemens met betrekking tot het starten en stoppen van opleidingen openbaar te maken. Hier ontstaat een probleem in geval opleidingen bovenregionaal zijn gespreid. Omdat het conceptwetsvoorstel een regionale insteek kent, kunnen kleine unieke opleidingen voor kleinschalige specialistische beroepen, die per definitie landelijk gespreid zijn, tussen wal en schip vallen. Hierbij dient een onderscheid gemaakt te worden tussen het starten en stoppen van een opleiding voor kleinschalig specialistisch vakmanschap. SOS Vakmanschap beheert het Meldpunt Bedreigde Opleidingen en Beroepen, dat door de vorige minister van OCW is ingesteld. Dit Meldpunt heeft inzicht in het aantal opleidingslocaties voor kleine unieke opleidingen in Nederland. Als een onderwijsinstelling het voornemen heeft zo'n kleinschalige opleiding te stoppen, dan kan het Meldpunt op basis van de openbaar gemaakte informatie van de onderwijsinstelling in actie komen om na te gaan met relevante partijen of in stand houding van de betreffende opleiding voor *Nederland* noodzakelijk is. Alleen overleg met het regionale bedrijfsleven is dan onvoldoende, want een regionale benadering kan ertoe leiden dat ongemerkt de enige opleidingslocatie voor een kleinschalig specialistisch beroep uit Nederland verdwijnt. SOS Vakmanschap heeft daarentegen een landelijke focus, en kan ook

¹ SOS Vakmanschap is een samenwerkingsverband van meer dan 50 organisaties uit bedrijfsleven en onderwijs, die zich inzetten om het kleinschalig, specialistisch vakmanschap in Nederland voor de toekomst veilig te stellen, door behoud en versterking van specialistisch beroepsonderwijs. (www.sosvakmanschap.nl)

internationale vergelijkingen maken. Dat laatste is nodig voor de afweging van de regering of zij een bedrijfstak of beroepsgroep liever uit het buitenland betreft dan wel de economische bedrijvigheid naar het buitenland wil laten gaan, dan wel dat de beroepsopleiding toch in Nederland blijft. Die unieke specialistische opleidingen zijn immers essentieel voor het vestigingsklimaat voor ondernemingen en/of zzp'ers met kleinschalig specialistisch vakmanschap. Voorts nog overwegingen, die betrekking hebben op het starten van een opleiding voor kleinschalig specialistisch vakmanschap. Op dit moment kan iedere onderwijsinstelling zo'n opleiding beginnen. En dat gebeurt ook regelmatig, zo blijkt uit de meldingen bij het Meldpunt. Uit de [Monitor SOS Vakmanschap 2013](#) blijkt dat er in de afgelopen vijf jaar een flink aantal onderwijsinstellingen een zeer kleinschalige opleiding is gestart (27) en dat er in dezelfde tijd nog meer gestopt zijn (41). Deze beweeglijkheid gaat gepaard met kapitaalverlies. Het starten van een nieuwe opleiding heeft bij unieke opleidingen meestal een direct negatief gevolg voor de bestaande opleidingslocatie(s). Een afbreukrisico voor de kwaliteit van de beroepsopleiding of zelfs de betreffende soort specialistisch vakmanschap.

In beide gevallen (stoppen en starten van opleidingen voor kleinschalig specialistisch beroepsonderwijs), maar zeker bij het starten van een opleiding, is het gewenst dat er tijdig actie kan worden ondernomen. De opleidingsinfrastructuur voor het kleinschalig specialistisch vakmanschap is al zo kwetsbaar. Door in het conceptwetsvoorstel op te nemen dat het starten en stoppen tijdig kenbaar moet worden gemaakt aan het Meldpunt Bedreigde Opleidingen en Beroepen kan de overheid ter zake kundig geadviseerd worden over de relevante gegevens op grond waarvan zij afwegingen kan maken voor de branche of de beroepsgroep, die het betreft. Als de overheid vindt dat een kleinschalige specialistische beroepsopleiding voor Nederland behouden moet blijven, moet zij invloed kunnen uitoefenen op het starten en stoppen van dergelijke opleidingen. Dat is mogelijk door toepassing van een licentiesysteem, tenminste ingeval de wet in een licentiesysteem voorziet.

Wanneer de laatste (of enige) onderwijsinstelling met een voor Nederland belangrijke specialistische beroepsopleiding wil stoppen, blijft het naast een licentiesysteem noodzakelijk dat de overheid erop kan sturen dat deze opleiding uitgevoerd blijft worden, hetzij door een onderwijsinstelling, hetzij door een kenniscentrum beroepsonderwijs bedrijfsleven. Het huidige artikel 9.1.5 lid 2 voorziet in deze mogelijkheid.